

Вучэбная дысцыпліна «АСНОВЫ ЛАГАПЕДЫІ»

Асаблівасці лагапедычнай работы пры парушэнні слыху

Складальнік: Сапагова Вольга Леанідаўна,
старшы выкладчык кафедры лагапедыі
Інстытута інклюзіўны адукацыі БДПУ

Фактары, якія вызначаюць характар і ступень недастатковасці маўленчай функцыі ў дзяцей з парушэннем слыху

Фактары	Характар і ступень недастатковасці маўленчай функцыі
<i>Ступень зніжэння слыху</i>	Чым горш дзіця чуе, тым горш яно кажа
<i>Час ўзнікнення парушэння слыху</i>	Чым раней паўстала зніжэнне слыху, тым цяжэй засмучэнне мовы
<i>Педагагічных умоў развіцця дзіцяці пасля паразы слыху</i>	Чым раней прымаюцца спецыяльныя меры для захавання і выхавання нармальнай мовы, тым лепш вынікі
<i>Агульнае фізічнае і псіхічнае развіццё дзіцяці з парушэннем слыху</i>	Дзіця фізічна моцнае, псіхічна паўнаўдаснае, актыўнае будзе валодаць больш развітай мовай, чым фізічна аслабленае, пасіўнае

Стан маўленчай функцыі ў дзяцей з парушэннем слыху, у залежнасці ад часу узнікнення

Час узнікнення парушэння слыху	Характар недастатковасці маўленчай функцыі
<i>Зніжэнне слыху ў раннім узросце</i>	Прыводзіць да цяжкага захворвання прамовы
<i>Пры наступе глухаты ў 1,5-2 года</i>	Дзеці губляюць зародкі прамовы за 2-3 месяцы і становяцца «нямымі»
<i>Слых быў парушаны пасля 3 гадоў</i>	У дзіцяці можа быць фразовае маўленне з нязначнымі адхіленнямі ў слоўніку, граматычным ладзе, гукавымаўленні
<i>Паражэнне слыху адбылося ў старэйшым дашкольным узросце</i>	Пры добрым валоданні фразавай прамовай памылкі ў асноўным выяўляюцца ў аглушэнні звонкіх зычных, невыразным вымаўленні ненаціскных складоў, змазанай артыкуляцыі і г.д.

Стан маўленчай функцыі ў дзяцей з парушэннем слыху, у залежнасці ад часу узнікнення

Час узнікнення парушэння слыху	Характар недастатковасці маўленчай функцыі
Страта слыху адбылася ў 7-11 гадоў	Гаворка не губляецца, але голас набывае ненатуральны характар, парушаецца інтанацыя, слоўнае націск, тэмп гаворкі становіцца хуткім. Слоўнік аказваецца абмежаваным (не хапае слоў, якія выказваюць абстрактныя паняцці; прапановы ўжываюцца галоўным чынам простыя).
Страта слыху адбылася ў падлеткавым узросце	Гаворка захоўваецца цалкам, але губляецца яе мілагучнасць і выразнасць

Ўзроўні маўленчага развіцця дзяцей з парушэннем слыху старэйшыя за 3-х гадоў (Л. П. Назарава)

Узровень маўленчага развіцця	Характарыстыка маўленчай функцыі
1 ўзровень – аптымальны	Дзеці добра разумеюць звернутую гаворка, валодаюць дастаткова поўным слоўнікавым запасам, у самастойнай прамовы карыстаюцца назоўнікамі, дзеясловамі, прыметнікамі, займеннікамі, прыназоўнікамі і прыслоўямі. Характэрныя памылкі ў выглядзе аграмматызмов і скажэнняў гука-літарнага складу слоў, якія носяць характар «недачулак».
2 ўзровень – паніжаны	Дзеці разумеюць звернутую гаворка, аб'ём слоўнікавага запасу набліжаецца да аптымальнага, але сустракаюцца аграмматызмы, скажонае Вымаўленне, пры называнні прадметаў – перыфразы. Не выкарыстоўваюць у самастойнай гаворкі такія часціны мовы, як займеннікі і прыслоўі. Характэрна вялікая колькасць «недачулак», нязначнае лік бессэнсоўных слогасочетаній пры ўспрыманні прамовы на слых.

Ўзроўні маўленчага развіцця дзяцей з парушэннем слыху старэйшыя за 3-х гадоў (Л. П. Назарава)

Узровень маўленчага развіцця	Характарыстыка маўленчай функцыі
3 узровень – абмежаваны	Разуменне прамовы зніжана, слоўнікавы запас значна абмежаваны, што суправаджаецца неадэкватнай па сэнсе і змесце падменай адсутных слоў, у самастойнай прамовы выкарыстоўваюцца прапановы, якія складаюцца з 2-3 слоў. Характэрныя няпоўныя прапановы, у якіх адсутнічаюць галоўныя члены, выпадаюць прыстаўкі і прыназоўнікі. У прамове адзначаецца павелічэнне колькасці замен слоў у выглядзе бессэнсоўных слогасочетаний, адмовы пры адрозніванні слоў, прапаноў.

Ўзроўні маўленчага развіцця дзяцей з парушэннем слыху старэйшыя за 3-х гадоў (Л. П. Назарава)

Узровень маўленчага развіцця	Характарыстыка маўленчай функцыі
4 узровень – рэзка абмежаваны	Разуменне звернутаі гаворкі рэзка абмежавана ці адсутнічае. Слоўнікавы запас рэзка абмежаваны (дзеці не могуць назваць элементарных прадметаў ўжытку). У вымаўленні адзначаюцца значныя скажэнні. У самастойнай гаворкі выкарыстоўваюцца асобныя словы замест прапаноў. Зніжана колькасць аграмматызмов, але павялічана колькасць бессэнсоўных замен. Адзначаецца адмова ад фармлення адказу прамовай.

Асаблівасці рэалізацыі метадык лагапедычнай работы

Асноўная задача карэкцыйных заняткаў-стварэнне практычнай маўленчай базы для авалодання праграмным матэрыялам. Вылучаюцца 2 кірункі работы:

- *развіццё ўспрымання прамовы: навучанне дзіцяці чытання з вуснаў і развіццё слыхавога ўспрымання;*
- *развіццё продуцыраваніе прамовы: лексіка-граматычнай і произносительной бакоў маўлення (вымаўленне гукаў, інтанацыя, націск).*

Этапы навучання чытання з вуснаў (чытання з твару)

- *Этап ідэавізуальнага чытання з вуснаў.*
- *Этап аналітыка-сінтэтычнага чытання з вуснаў.*
- *Завяршальны этап.*

Віды работы па развіцці слыхавога ўспрымання

- *Работа па адрозьніваць матэрыялу обиходно-гутарков.*
- *Работа па адрозніванні прапаноў (маўленчай матэрыял павінен быць цесна звязаны з працай па фарміраванні граматычнага ладу прамовы).*
- *Распазнаванне матэматычнага матэрыялу (тэрміны, выразы) з выкарыстаннем.*
- *Распазнаванне неречевой гучанняў.*
- *Распазнаванне на слых фанем.*


Асноўныя напрамкі лагапедычнай работы па развіцці маўлення

- *Работа над разуменнем мовы.*
- *Работа па назапашванні актыўнага слоўніка.*
- *Работа па фарміраванні граматычнага ладу прамовы.*
- *Адпрацоўка сувязны прамовы.*
- *Работа над гукавымаўленнем.*

Адначасова праводзяцца заняткі па навучанні грамаце – чытанню і пісьму.

Спіс літаратуры:

- Карэкцыя парушэнняў маўлення ў дзяцей з сэнсорнай, рухальнай і інтэлектуальнай недастатковасцю: вучэбна-метадычны дапаможнік / Н. М. Баль, С. П. Хабарава, і. С. Зайцаў і іншыя. – Мінск: БДПУ, 2009. – 104 с.
- Лалаева, Р. І. Лагапедыя ў табліцах і схемах / Р. І. Лалаева, Л. Г. Парамонава, С. Н. Шахоўская. – М.: Парадыгма, 2009. – 216 с.
- Лагапедыя / Пад рэд. Л. С. Воўкавай, С. Н. Шахоўская. – М.: ЎЛАДАС, 2002. – 680 с.
- Метадычныя рэкамендацыі да правядзення абследавання дзяцей ва ўмовах псіхалага-медыка-педагагічнай камісіі / сост. Н. М. Баль. – Мінск: Зорны Верасок, 2014. – 163 с.



**Асновы
лагапедыі**